

Notas sobre Malacología subterránea

per Joan Rosals

I

PRESENCIA DEL *HELIX LUSITANICA* PFFR. A CATALUNYA

Ab ocasió dels magnífichs treballs portats á terme en l'Extranjer pera contribuir al total coneixement de la flora y fauna cavernícolas, per Mrs. Martel, Mahé y altres il·lustres naturalistas, s' ha desenrotllat en nostra terra també gran afició á las excursions anomenadas espeleológicas, havent sigut en gran nombre las covas y avenchs explorats per entusiastas membres de nostres societats locals «Club Montanyench», «Centre Excursionista de Catalunya» y algun altra, quins ab major ó menor fruyt han seguit las petxadas de Mn. Font y Sagué, nostre distingit amich, á qui en justicia podem anomenar lo precursor de la espeleología catalana. Al costat del sport se hi ha desenrotllat l'afany de recullir alguns objectes que facilitessin l'estudi de la exploració. En los primers temps sols se recullian ossos, sílexs, terrissa, etc., que servian de gran utilitat pera los estudis antropológichs y prehistórichs, pero més tart ha vingut la recolecció de diferents plantas é insectes, procedents de covas y avenchs, que han estat degudament estudiats per nostres actius consocis Srs. Llenas y Ferrér y Vert. Pero havent llegit en las obras del, en justicia, anomenat pare de la espeleología, Mr. Martel, que entre la curiosa fauna cavernícola se hi trovan també moluschs propis d'aquets llochs, vaig interessar á diferents de mos amichs, aymants de tals exploracions, pera que examinessin ab detenció las covas que visitessin pera veurer si logravam trovar també algun nou molusch que contribuís á aumentar la fauna cavernícola catalana. No vaig haver d'esperar molt, ja que mon amich en Albert Santamaria al cap de poch temps m'entregá un exemplar d'*Helix* que es lo que motiva las presents ratllas. Fou trovat en una cova situada á una hora vers l'E. del poble d'Arbós y á una fondaria de uns quinze metres de la boca y en lloch ahont no hi penetrava la claror de l'exterior. Estava en la punta d'una

estalagtitita, com si aprofités la poca de mullena que hi restaba. Era aquest un *Helix* semblant al *H. Grimacea* (comú á l'Europa central), qui ja al primer cop de vista me semblá molt diferent de tots los que coneix com habitant nostre Principat. Me arribá encara vivent, era ja adult, de mitjana mida y elegant boca. Vaig remétre'l á Mr. Caziot pera que, com á especialista en moluschs terrestres, m'entendés á quina especie pertanyia, retornántmel poch temps després ab la classificació *Helix Lusitánica Pffr.*, especie que no recordo haver vist anomenada entre nostres *Helix*.

Ara be; ¿se tracta del veritable *Helix Lusitánica Pffr.*, ó be es una especie típica cavernícola? Dech també dir que en cap de les llistas de moluschs terrestres que he consultat, tant dels que tracten dels que habitan abduas vessants pirinencas com los referents á tot Catalunya y fins á altres regions espanyolas, he vist citada aquesta especie. Hauria desitjat fer novas exploracions pera trovar altres exemplars del mateix *Helix*, pero la manca de temps me ha impedit ferho, cosa que espero realisar més endavant.

També lo fet de trovarse vivent en lloch del tot en obscuritat fa apoyar una opinió de que's tracta d'una especie cavernícola, corroborat també pe'l fet de que los pagesos dels voltants desco-neixen los *Helix* d'aquesta forma entre les moltes que 's crían per aquells camps, lo qual desdiu de l'opinió universalment admesa, y exposada per Mr. Martel en sa notable obra «L'evolution souterraine», de que les especies cavernícolas no son més que petites modificacions dels que viuhen en l'exterior, d'ahont sens dupte procedeixen; modificacions fillas del medi ambient ahont habitan; pero aquí ja no's tracta d'una especie semblant, sino ben diferent de las del exterior.

En resum, si's tracta del *Helix Lusitánica Pffr.*, crech pot citarse com á nou pera Catalunya, ja que, com he dit avans, no l'he vist citat en cap de las moltes llistas de moluschs de nostra terra, essent remarcable lo fet de trovarse aquí per primera vegada en lo fons d'una cova.

II

MOLUSCHS DE PROCEDENCIA SUBTERRÁNEA

L'afany de recullir alguns exemplars de conxolologia fluviatil-lacustre me portá á fer ab un company una excursió als diferents estansy que entre Prat de Llobregat y la mar s'extenen. Entre ells

lo qui es major anomenat del Remolá quees un ver museo zoològich vivent, ja que además de les innombrables especies d'aus que persegueixen ab sanya tot un exèrcit de cassadors, hi son nombrosos los gèneros de insectes y moluschs. D'aquets darrers puch citar los gèneros *Lymnaea*, *Phisa*, *Planorbis*, *Succinea*, *Alexia*, etc., entre las que s'hi trovan diferents especies. lo que fa aquest lloch verament recomanable pera tots los qui 's dedican á la malocologia.

Estant en lo bo de nostre trevall, una pluja imprevista nos fa apartar més que depressa del lloch ahont estavam fent recolecció d'exemplars, arribant á una de les cases que primer trovarem pera aixoplugarnos. Era aquesta casa una de les moltes en que sos amos, aprofitant la capa aigüfèra subterrànea que hi ha en lo subsol de aquella comarca, havian fet obrir un pou artesiá, emergiment d'aigües sempre interessant y digne d'atenció y que passat lo mal temps contemplarem d'aprop. Desseguida vaig notar en las parets-marge banyats per l'aygua gran cantitat d'*Ancylus* que per son tamany y caràcters no pertanyía á cap dels tipos que jo coneixía (*Fluviatilis*, *Jani*, etc); però lo que més cridá ma atenció fou que fins en lo mès immediat é interior del canó per ahont surt l'aigua se hi trobaban agafats individus del susdit molusch. Además, altres pous artesiáns de la mateixa comarca treuhen y crien lo mateix *Ancylus*. En las obras d'espeleologia se cita lo fet de que diferents animals (peixos, moluschs é insectes) viuhèn en las *nappes* d'aigua de l'interior de la terra, d'ahont surten per las fonts, pous artesiáns, etc. La *nappe* que alimenta los pous artesiáns del Prat ¿perteneix á aquesta classe? ¿Son del tot iguals aquets *Ancylus* ab los que no procedeixen del interior de la terra?

Menester es, pera averiguarho, detinguts estudis ab lo microscopi y especials coneixements, faltantme pera lo primer una vista ben fina, y careixent en absolut de lo segon, poso los exemplars á la disposició de tots los que vulgan ajudarme.

* * *

Al donar fí á aquestas ratllas, me cal expressar lo fi d'ellas, que ja en més ó menys he indicat en son comens. Aquest no es altre que fer interessar als molts y distingits naturalistas de nostra terra á treballar ab entusiasme en l'ample camp de las fauna y flora cavernícolas, en la que no dupto podrán treurer grans fruyts, com ha succehit en las diversas nacions extranjeras ahont s'han donat la importancia merescuda aytals estudis.